

23. ▶ PATKÓ KÁROLY (1895-1941)

Csendélet, 1923

Olaj, vászon, 68x55 cm
Jelezve balra lent: Patkó 1923

NAGY VALÓSZÍNŰSÉGGEL KIÁLLÍTVÁ:

▶ Aba-Novák Vilmos, Feszty Masa és Patkó Károly festőművészek és a XIX. század mestereinek kézzrajzai. Ernst Múzeum, Budapest, 1924. október, katalógus: 53. (Csendélet címen)

Kezdő ár: 15 000 000 Ft / 47 619 EUR

Becsérték: 26 000 000 - 34 000 000 Ft

Estimated value: 82 540 - 107 937 EUR

1
2

1. Paul Cézanne:
Függöny, kancsó, gyümölcs, 1894
magántulajdon

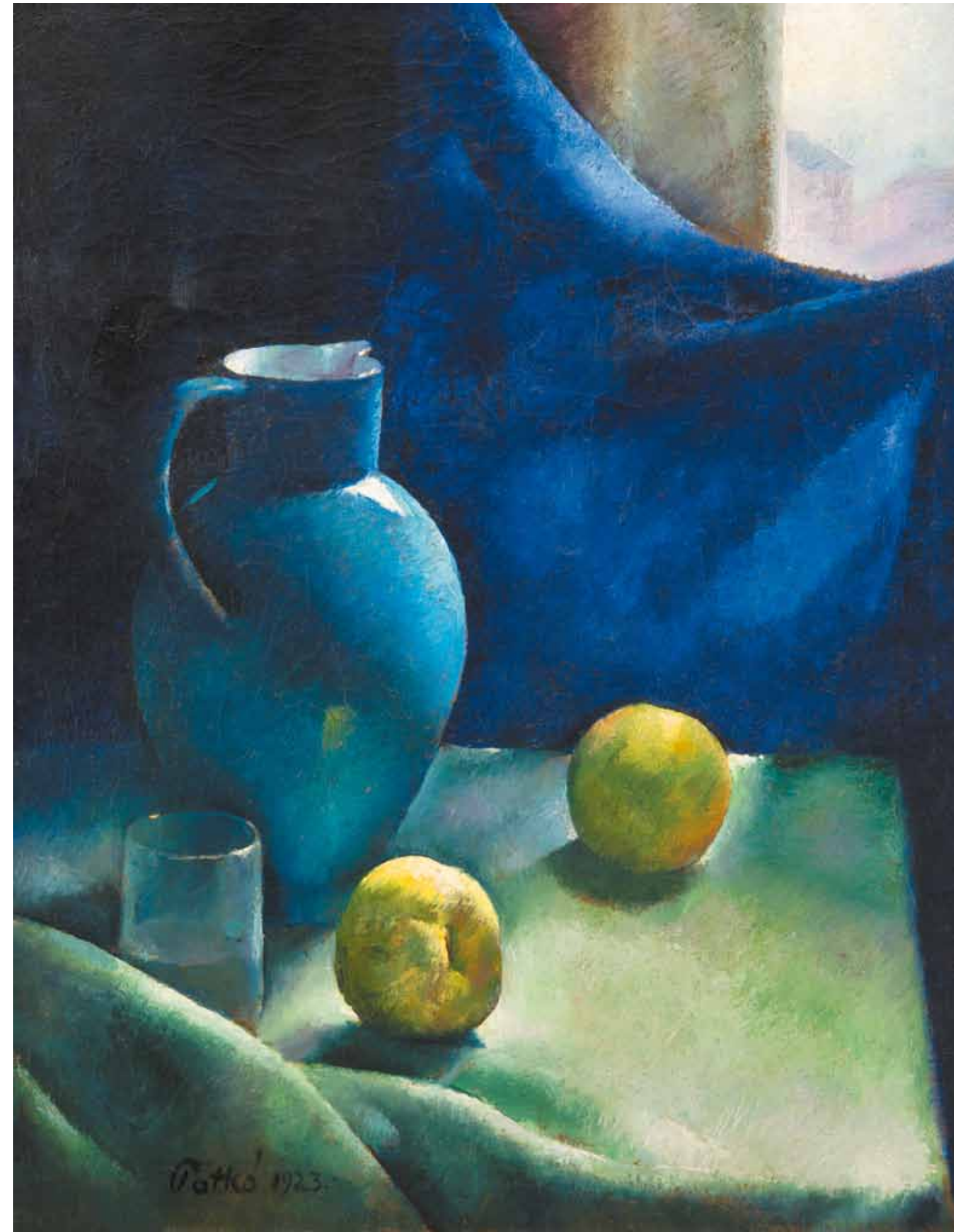
2. Alexander Kanoldt: Csendélet II., 1926
Galerie Neue Meister, Drezda

„LEGRITKÁBBAN ELŐFORDULÓ MŰFAJ”

Az első világháború után színre lépő neoklasszicista nemzedék „legritkábban előforduló műfaja éppen az a csendélet, amely az előző generációhoz tartozó Nyolcak, illetve Fialatok művészetében kiemelt szerepet játszott.”¹ Szőnyi István és tanítványai – többek közt Patkó Károly, Aba-Novák Vilmos és Korb Erzsébet - festészetét az 1920 és 1926 közötti időszakban főként a monumentális méretű aktkompozíciók, lírai hangvételű önarcképek, valamint a tájképek jellemezték. „Érdekes a csendéletektől valamennyien tartózkodtak, e festészeti műfajt úgy látszik azoknak hagyták, akik jó avantgarde szokás szerint tovább boncolgatták a formát, vagy akik polgári ebéd-lők dekorálását tűzték ki célul maguk elé.”²- mutatott rá a jelenségre P. Szűcs Julianna. Különös véletlen, hogy a főiskolai éveket követően Patkó, Aba-Novák és Korb Erzsébet pont egy olyan művész műtermében rendezkedtek be, aki maga is „tovább boncolgatta a formát”. 1919-ben a fiatal festők az akkor éppen külföldön élő Berény Róbert Városmajor utcai villájába költöztek be.³ Patkó és Aba-Novák így testközelből tanulmányozhatták Berénynek azokat a korai, még a Nyolcaskor időszakában készült festményeit, melyeknek egy részét hátrahagyta a műtermében.

1 Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918-1928. szerk: Zwicli András, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001. 101.
2 P. Szűcs Julianna: Patkó Károly. Közelítés egy félig-meddig elfeledett életműhöz.
In: Kovács Dezső gyűjteménye I. (katalógus) Budapest, 1996. 6.
3 Lőrinczy Szabolcs: Visszaemlékezés. Kézirat. MTA MTI Adattár MDK-C-II-180/5.

CÉZANNE HATÁSA

Patkó művészetére sosem a francia orientáció volt a jellemző, egész életművén az itáliai klasszikus reneszánsz markáns hatása mutatható ki. Tárgyalt képünkön azonban tagadhatatlan Paul Cézanne hatása. A festmény éppúgy a cézanne-i képszerkesztés elvére épül, mint a Nyolcak tagjainak hasonló stílusú csendéletei. A súlyos, tömör, plasztikus formák azonban már a Patkó által is képviselt neoklasszicizmus jellegzetességei. Az enyhén félrehúzott vaskos, mélykék drapéria pedig a reneszánsz portréábrázolásoknál jellemző függönyöket idézi.

A gondosan kiválogatott hétköznapi tárgyak: a kancsó, a vízzel félig teli üvegpohár, az almák és a drapéria tökéletes összhangot alkotva helyezkednek el. A klasszikus nyugalmat árasztó, mesterien elrendezett kompozíciót az izzó kékek és zöldek töltik fel erővel. Az épp csak elhúzott függöny rálátást enged az ablakon túli tájra, melynek csupán mályva árnyalatú körvonalait láthatjuk. Bravúros megoldás, hiszen az éles fény-árnyék kontrasztjára épülő festményt pontosan a háttér lágy, lila színei ellensúlyozzák. Patkó különösen kedvelte ezt az árnyalatot, a mályva pöttyök a korsó hideg kékjén és az asztalon elterülő, zöld drapérián is megcsillannak.

3
4

3. Patkó Károly: Csendélet korsóval, 1920 magántulajdon
4. Eberhard Vieneger: Kaktusz és sárga kancsó, 1927 Dortmund, Ostwall Múzeum

EGY KIÁLLÍTÁS – EGY CSENDÉLET

Az 1924-es, Ernst Múzeumbeli kiállítás fontos mérföldkő volt Patkó életében, ekkor nyerte el Gyümölcszedők című képével a Szinyei társaság ösztöndíját, mellyel először utazhatott Olaszországba tanulmányútra. Az aukción szereplő kép minden jel szerint azonos a katalógus 53-as, Csendélet című tételével. A Szőnyi-kör művészetére nem volt jellemző ez a hagyományos festészeti műfaj, hogy mennyire nem, az a korszak kiállítási katalógusait végigböngészve válik igazán egyértelművé. Feltűnő, hogy a katalógusokban csupán egy-két csendélettel találkozunk. A katalógusok ugyanakkor bővelkednek az olyan címekben, melyek akt-, portré-, és tájábrázolásra utalnak. Élete első, 1922-es Belvedere szalonbeli kiállításán 62 tételből mindössze két csendéletet találni, ezek közül az egyik a már ismert Csendélet korsóval (1920) A második, 1924-ben megrendezett csoportos tárlaton minden bizonnyal jelen képünk volt az egyetlen csendélet.

Ezt követte az 1927-es, szintén az Ernst Múzeumban megrendezett kiállítás, ahol a Virág Judit Galéria korábbi aukcióján szereplő, Csendélet almákkal (1926) képviselte egyedül ezt a műfajt. A következő csoportos kiállítás már a Római Magyar Akadémia ösztöndíjasainak bemutatkozó kiállítása volt 1931-ben, és Patkó ezen a tárlaton is mindössze egy csendéletet állított ki.

A kör ezzel feltehetően bezárult, és bár reményeink szerint kerülnek majd még elő lappangó Patkó festmények, ilyen ragyogó, kiemelkedő kvalitású, Árkádia korszakbeli gyümölcs- csendélet felbukkanására aligha számíthatunk már a jövőben.

Kelen Anna

